

Σημείωμα για το έργο

Το παραμύθι είναι η αρχετυπική φωνητική αποτύπωση της συμφιλίωσης του ανθρώπου με το συναίσθημα του φόβου για τα πράγματα γύρω του –ορατά και αόρατα– που δεν μπορεί να κατανοήσει ή να ελέγξει. Στην Ελλάδα, το παραδοσιακό παραμύθι είναι άρρηκτα συνδεδεμένο με τους αρχαίους μύθους, τους οποίους συχνά έχει διασώσει από τη φθορά του χρόνου, απορροφώντας τους δημιουργικά μέσα σε ένα καινούργιο πλαίσιο. Έτσι, ο χριστιανισμός και ο παγανισμός συμπορεύονται αρμονικά μέσα στο ελληνικό παραδοσιακό παραμύθι, θυμίζοντάς μας ότι η βάση και η ουσία των πραγμάτων είναι μία.

Η εκδίκηση της Νεράιδας είναι ένα παραμύθι που το βρίσκουμε στο χωριό Ασφενδιού της Κω και το οποίο διασώζει σε παραδοσιακή μορφή, σχεδόν μετά από δύο χιλιάδες χρόνια, τον αρχαίο θεσσαλικό μύθο του Ερισύχθονα, ο οποίος γράφτηκε από τον ποιητή Καλλίμαχο και εμπεριέχεται στον ύμνο του ποιητή στη θεά Δήμητρα.

Το παραμύθι, όπως και ο μύθος, μιλά για έναν άρχοντα που αψηφά τους νόμους της φύσης, καταστρέφοντάς την ανελέητα και πεισματικά – για εκδικητικούς λόγους στο παραμύθι, για λόγους αδηφαγίας στο μύθο. Ως αποτέλεσμα, όπως είναι φυσικό, η φύση εκδικείται – με το δικό της, απρόσμενο, οριακό τρόπο.

Η ανάθεση της μελοποίησης του παραμυθιού από το «Ελληνικό Σχέδιο» ήταν μια εξαιρετική ευκαιρία για να ερευνήσω, μέσα από τη δημιουργική διαδικασία της μείξης του κειμένου με τη μουσική των εγχόρδων, τα όρια μεταξύ του ήχου της γλώσσας και του ήχου των οργάνων. Η χαρά της ανακάλυψης του συγκεκριμένου παραμυθιού –που μου το σύστησε η διευθύντρια του Λαογραφικού Αρχείου της Ακαδημίας Αθηνών, την οποία ευχαριστώ ειλικρινά και βαθιά γι' αυτό– έκανε ακόμα μεγαλύτερη την ανάγκη για μια μουσική σύνθεση –ένα ηχοτόπιο, καλύτερα– που να λειτουργεί σαν «μετα-γλωσσική» προέκταση του παραμυθιού. Για να γίνει αυτό, τα μουσικά συνθετικά εργαλεία επιδιώχθηκε να είναι το ίδιο *βασικά* –με την έννοια της αρχετυπικής βάσης– με το παραμύθι. Έτσι, το μουσικό έργο χτίστηκε πάνω σε επαναληπτικά σπειροειδή μοτίβα, ασύμμετρους και μεικτούς ρυθμούς και κρουστικά εφέ στα έγχορδα.

Το παραμύθι το διηγούνται τα τέσσερα στοιχεία της φύσης –αέρας, γη, νερό, φωτιά– μέσα από τις φωνές και τις μάσκες των δύο αφηγητριών, οι οποίες αποτελούν προέκταση του ακουστικού «δάσους» των εγχόρδων. Ο μάεστρος είναι ο διαμεσολαβητής και ενοποιητής των δύο αυτών ηχοτοπίων, του φωνητικού και του ορχηστρικού, πάνω στον άξονα της ροής του μύθου.

«Η εκδίκηση της Νεράιδας», είτε ως μύθος είτε ως παραμύθι, διδάσκει το απλό και αυτονόητο: Σεβασμό στη φύση, σεβασμό στον άνθρωπο, σεβασμό στον εαυτό. Τότε και τώρα και πάντα.

Δήμητρα Τρυπάνη